

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 645 sahifa.
2025-yil, noyabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI.....	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELII	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	50
A.A. Ismailov	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIVAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI.....	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherari o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	89
Bobokulova Muhabbat Muhammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI.....	103
Xodjimatomov Xamidullo Mamirjonovich	
OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermamaxamatovna	

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIқ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIVALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalkova Komila Abdukhalkovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY JIATLARI	245
Xalikov S. X.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BYUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Iloxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhlikova Komila Abdukhlikovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHINCHALARI	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
O'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI	408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI	414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	
OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEKANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR	418
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI.....	427
Narzullaev Oybek Narzullaevich	
BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI.....	433
Axmedjanov Abdufoto	
KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH	437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich	
ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА.....	442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА	445
Азимова Шахло Таировна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI	450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI INTEGRATSIYALASH.....	454
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	
INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH	470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI.....	477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich	
XORIY TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	496
Ramatillaev M.R.	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR.....	515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li	
TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEKANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDA.....	523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanovna	
ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQRISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQISH	531
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich	
KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI.....	542
Muminova Mavjuda Sharifovna	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI	547
Kadirkhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna	
MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI.....	552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich	
ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	558
Аллаева Г.Ж.	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI	564
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARI DOIRASIDA 2024-YILDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR TAHLILI	569
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
MINTAQA SANOATIDA AHOLI JON BOSHIGA YAQQ O'ZGARISHINING DINAMIK TAHLILI.....	574
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	

INFRATUZILMAVIY INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	583
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИИ.....	587
Максудова Шахиста	
PAKTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	593
B.Sh.Shadmanov	
ECONOMIC INDICATORS OF SUPPLY CHAIN EFFICIENCY IN UZBEKISTAN'S EXPORT SECTOR	597
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LAR HISOBI VA ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	602
Muxtorova Maftuna Salohiddin qizi	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA BANKLARNING XAVFSIZLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI	607
Aliyeva Umidaxon Xusanboyevna	
XIZMATLAR SOHASI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	611
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboevich	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS BASED ON THE PRINCIPLES OF A "GREEN ECONOMY"	615
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Kamolov Oybek Faxriddin o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	620
Халимжанов Дилшод Эргашбекович	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	626
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
NAMANGAN VILOYATI TURIZM SOHASINING SO'NGGI YILLARDA RIVOJLANISHI VA STATISTIK TAHLILI	630
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMILLAR TAHLILI	634
Faxriddinov Bahriddin	
INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	640
Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich	

INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH

Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich

Namangan davlat texnika universiteti, mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion iqtisodiyot sharoitida to'qimachilik sanoati korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish masalalari yoritilgan. Unda sohaning jahon bozoridagi o'rni, innovatsion texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari hamda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilingan. Shuningdek, innovatsion boshqaruv, raqamli transformatsiya va eksport salohiyatini kengaytirish omillari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: to'qimachilik sanoati, innovatsiya, raqobatbardoshlik, raqamli iqtisodiyot, eksport, texnologiya, modernizatsiya.

Abstract. This article explores the issues of increasing the competitiveness of textile industry enterprises in the context of an innovative economy. It analyzes the advantages of implementing new technologies, improving production efficiency, and expanding export potential. The factors of innovative management, digital transformation, and sustainable industrial development are substantiated.

Key words: textile industry, innovation, competitiveness, digital economy, export, technology, modernization.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы повышения конкурентоспособности предприятий текстильной промышленности в условиях инновационной экономики. Проанализированы преимущества внедрения инновационных технологий, пути повышения эффективности производства и расширения экспортного потенциала. Обоснованы факторы инновационного управления, цифровой трансформации и устойчивого развития отрасли.

Ключевые слова: текстильная промышленность, инновации, конкурентоспособность, цифровая экономика, экспорт, технологии, модернизация.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotida to'qimachilik sanoati mamlakatning yetakchi va strategik tarmoqlaridan biriga aylandi. Global raqobat kuchayib borayotgan sharoitda ushbu soha korxonalarining barqaror o'sishini ta'minlash innovatsion yondashuvlarni talab etadi. Innovatsiyalar ishlab chiqarish texnologiyalarini takomillashtirish, mahsulot sifati va qo'shimcha qiymatini oshirish hamda eksport salohiyatini kengaytirishning muhim omili hisoblanadi. Shu bois, to'qimachilik sanoatini innovatsion rivojlantirish orqali uning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash dolzarb ilmiy-amaliy vazifalardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda innovatsion iqtisodiyot sharoitida to'qimachilik sanoati raqobatbardoshligini oshirish masalalari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sohada innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ilmiy yutuqlarni amaliyotga tatbiq etish va eksport salohiyatini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 21-apreldagi PQ-5087-son qarori¹ sohada modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirish uchun huquqiy asos bo'ldi. Mahalliy olimlardan Toreev V.B. (2010), Xodiev B.Yu. (2000), Muftaydinov Q. (2004) va G'ulomov S.S. (2002) o'z tadqiqotlarida kichik biznes, innovatsion boshqaruv va iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo'nalishlarini tahlil qilgan bo'lsa, Rashidov R.A. (2024–2025) to'qimachilikda ilg'or texnologiyalar va raqamli transformatsiya ahamiyatini asoslagan. Xorijiy tajriba esa ISO va OEKO-TEX kabi standartlarni joriy etish hamda ekologik toza ishlab chiqarish modellarini rivojlantirish orqali raqobatbardoshlikni mustahkamlashga qaratilgan. Shu bois, to'qimachilik sohasida innovatsion yondashuv, ilmiy-amaliy integratsiya va "yashil o'sish" tamoyillari asosiy ustuvor yo'nalishlar sifatida e'tirof etiladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 21.04.2021 yildagi PQ-5087-son <https://lex.uz/uz/docs/-5382179>

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, taqqoslash, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash hamda induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilgan. Shuningdek, ilg'or xorijiy tajribalar chuqur o'rganilib, ularning O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan modifikatsiyasi ishlab chiqilgan. Empirik ma'lumotlar asosida innovatsion boshqaruv va raqamli transformatsiyaning to'qimachilik sanoati rivojiga ko'rsatadigan ta'siri kompleks tarzda baholangan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida tarkibiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish, bozor munosabatlarini keng joriy etish, paxta xom ashyosini chuqur qayta ishlash hamda to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqaruvchi tarmoqlar o'rtasidagi integratsiyani kengaytirish bo'yicha tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Mamlakatimizda to'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirish, soha korxonalarining investitsiya va eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar natijasida sezilarli natijalarga erishilmoqda. Xususan, hozirda respublikada ishlab chiqarilayotgan paxta tolasi to'liq hajmda, ip kalavaning esa 45 foizi qayta ishlanmoqda. Shuningdek, sohaning yillik eksport salohiyati 3,2 milliard AQSH dollaridan oshgani bu tarmoqning iqtisodiy salohiyati va xalqaro bozordagi mavqeini mustahkamlamoqda.²

Jahon bozorlarida raqobatning kuchayib borayotgani hamda xorijiy ishlab chiqaruvchilar tomonidan aralash turdagi, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish hisobiga xarajatlarning kamaytirilayotgani to'qimachilik sanoatida innovatsion yondashuvlarni yanada kuchaytirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu bois, sohani yanada rivojlantirish maqsadida ilg'or texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish va ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga keng tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Hududiy darajada to'qimachilik sohasining raqobatbardosh rivojlanishi — bilim va ilmiy yutuqlardan samarali foydalanish, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, investitsiyalar uchun qulay muhit yaratish, ishlab chiqarish fondlarini modernizatsiya qilish hamda yuqori texnologiyali ishlab chiqarishlarni joriy etish orqali innovatsion brendni shakllantirishni nazarda tutadi. Ushbu yo'nalish mamlakatning barqaror rivojlanish strategiyasiga muvofiq holda izchil amalga oshirilmoqda.

To'qimachilik sanoatining raqobatbardosh salohiyatini faollashtirish ko'p darajali yondashuv asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir:

Mikrodarajada – korxonalar mahsulot sifatini, dizaynini va funksional xususiyatlarini takomillashtirib, iste'molchilarning aniq ehtiyojlarini maksimal darajada qondirishga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqishlari lozim.

Tarmoq (sohaviy) darajada – qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilari, xomashyo tayyorlovchi korxonalar, to'qimachilik va tikuv-trikotaj fabrikalari, savdo tarmoqlari hamda ilmiy markazlarni yagona integratsiyalashgan tizimga birlashtirish muhim ahamiyatga ega. Bunday tizim bozor talablarini chuqur o'rganish, yangi avlod "aqlli" to'qimalarni ishlab chiqish va eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qiladi.

Mezodarajada – to'qimachilik mahsulotlarini brendlashni qo'llab-quvvatlash, mintaqaviy ko'rgazmalar, yarmarkalar va investitsiya forumlarini tashkil etish, nanotextil ishlab chiqarish klasterlarini rivojlantirish, ekologik to'qimachilikni kengaytirish hamda xalq hunarmandchiligini qo'llab-quvvatlash zarur. Shu bilan birga, foydalanilmayotgan sanoat hududlarini qayta jonlantirish, ularni madaniy, ishbilarmonlik va ko'ngilochar markazlarga aylantirish orqali shahar hududlarining jozibadorligini oshirish — urbanizatsiya jarayonlarining muhim yo'nalishlaridan biridir.

Makrodarajada – investitsiyalarni jalb etish uchun huquqiy va institutsional sharoitlar yaratish, innovatsion muhitni rivojlantirish, malakali kadrlar tayyorlash bo'yicha ta'lim dasturlarini takomillashtirish hamda yangi biznes-modellarni qo'llab-quvvatlash dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Megadarajada – to'qimachilik sanoatini xalqaro qo'shilgan qiymat zanjirlariga integratsiyalashuvini ta'minlash orqali ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish, xorijiy tajribani tatbiq etish, qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish va yangi bozorlarni ochish imkoniyatlari yaratiladi. Ushbu jarayon natijasida sinergetik samaraga erishish imkoniyati kengayadi.

To'qimachilik korxonalarining raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omil — ularning ishlab chiqargan mahsulot sifati va innovatsion yondashuv darajasidir. Shu bois, barcha resurslar, texnologik imkoniyatlar hamda tashkiliy salohiyat yuqori sifatli, zamonaviy standartlarga javob beruvchi mahsulot ishlab chiqarishga yo'naltirilishi lozim. Mahsulot sifatining oshishi ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi, korxonaning moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi, investitsiyalarni jalb etish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda natijada to'qimachilik korxonalarining xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligini oshiradi (1-jadval).

2 <https://lex.uz/uz/docs/-6351331>

1-jadval. To'qimachilik korxonalarida mahsulot sifatini oshirishning raqobatbardoshlikka ta'siri³

Yo'nalish	Ta'sir mazmuni	Kutilayotgan natija
Mahsulot sifati oshishi	Mehnat unumdorligini oshiradi, resurslardan foydalanish samaradorligini kuchaytiradi, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi.	Ishlab chiqarish samaradorligi va foydalilik darajasi ortadi.
Innovatsion texnologiyalarni joriy etish	Ilmiy-texnik taraqqiyot tezlashadi, yangi mahsulot turlari ishlab chiqiladi.	Raqobat ustunligi va mahsulotning innovatsion qiymati oshadi.
Sifat menejmenti tizimini joriy etish	Ichki nazorat mexanizmlari takomillashadi, nosoz mahsulotlar ulushi kamayadi.	Korxonaning brend obro'si, mijozlar ishonchi va bozordagi nufuzi oshadi.
Xalqaro standartlarga moslashish	ISO, OEKO-TEX kabi sifat sertifikatlarini joriy etish orqali xalqaro talablar bilan uyg'unlik ta'minlanadi.	Eksport hajmi kengayadi, jahon bozoriga kirish imkoniyatlari ortadi.
Ekologik toza texnologiyalarni qo'llash	Chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash tizimlarini joriy etish va resurslardan samarali foydalanish yo'lga qo'yiladi.	"Yashil brend" imiji shakllanadi, xalqaro ekologik talablarga to'liq moslashuv ta'minlanadi.
Raqamli transformatsiya (Industry 4.0)	Ishlab chiqarish jarayonlari avtomatlashtiriladi va optimallashtiriladi, raqamli nazorat tizimlari joriy etiladi.	Xarajatlar kamayadi, mahsulot sifati, aniqligi va ishlab chiqarish tezligi oshadi.

O'zbekiston, xususan, mahalliy to'qimachilik mahsulotlari asosan narxga asoslangan raqobat mavjud bo'lgan bozorlarda keng tarqalgan. Bunga qarshi ravishda, G'arb mamlakatlari ishlab chiqaruvchilari o'z mahsulotlarini yuqori sifat, dizayn va innovatsion yechimlar asosida iste'molchilarga taklif etib, raqobat ustunligini qo'lga kiritmoqda. Shu bois, mahalliy korxonalar uchun ham raqobat ustunligini ta'minlashda sifat omilining ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Mikrodarajada raqobat afzalliklarini shakllantirish uchun korxonalar quyidagi strategik yo'nalishlarni amalga oshirishlari zarur:

1. Xarajatlar bo'yicha yetakchilik strategiyasi — bu raqobatchilarnikiga yaqin yoki undan past narxda mahsulot taklif etish orqali bozorda ustunlikka erishishni nazarda tutadi. Bunda korxona ishlab chiqarish jarayonlarida eng maqbul xarajat darajasini saqlab qolishi va resurslardan samarali foydalanishi lozim.

2. Mahsulot assortimentini differensiallash — mahsulot turini, dizaynini, sifat darajasini va funksional xususiyatlarini kengaytirish orqali iste'molchilar uchun qo'shimcha qiymat yaratish hamda brend imidjini mustahkamlashni anglatadi.

Ichki va tashqi bozorlarda yengil sanoat mahsulotlari, xususan, paxta matolari muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ichki kiyim, bolalar va kattalar kiyimlarini tikishda paxta to'qimalari eng maqbul xomashyo hisoblanadi, chunki u havo o'tkazuvchan, yumshoq, teriga qulay va narx jihatidan raqobatbardoshdir.

Paxtadan turli xil matolar ishlab chiqariladi: satin, batist, sitets, baxmal, biaz, flanel, bayka, gipür, tafta, trikotaj, tyul, organza, kolenkor va boshqalar. Turli to'qish usullarining kombinatsiyasi material sathida o'ziga xos naqsh yoki tasvir yaratish imkonini beradi.

Paxta tolasining asosiy iste'molbop afzalliklari quyidagilardan iborat:

- yuqori mustahkamlik darajasi;
- kiyim-kechak, maishiy va tibbiyot sohalarida keng qo'llanilishi;
- tabiiy paxta tolalarini sintetik yoki sun'iy tolalar bilan aralashtirish natijasida material yanada jozibali, rang-barang va bezakli bo'lishi;
- paxta matosidan tayyorlangan mahsulotlarning havo o'tkazuvchanligi, tana haroratini muvozanatda ushlashi va yuqori gigiyenik xususiyatlarga ega bo'lishi.

Paxtaning ayrim xususiyatlari — masalan, burishishga moyilligi — zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalari yordamida samarali bartaraf etilmoqda. Sintetik tolalar bilan kombinatsiyalash orqali bu muammo sezilarli darajada kamaytiriladi va mahsulotning chidamliligi oshadi.

Paxta matolarining raqobatbardoshligini oshirish uchun mahsulot sifatini baholashning zamonaviy ekspert metodlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Amaliyotda mahsulot raqobatbardoshligini aniqlash uchun bir qator baholash uslublari qo'llaniladi.

Hozirgi kunda eng keng tarqalgan usul — bu ekspert baholash usuli bo'lib, unda mahsulot sifatining turli ko'rsatkichlari bo'yicha mutaxassislarining fikrlari yig'ilib, statistik tahlil asosida qayta ishlanadi. Tahlilning birinchi bosqichi — ekspert fikrlarining uyg'unlik darajasini aniqlash, ya'ni konkordatsiya koeffitsientini hisoblashdan iborat. Bu usul natijalarning ishonchligi va obyektivligini ta'minlaydi.

3 Muallif ishlanmasi.

Makrodarajada to'qimachilik korxonalarining raqobatbardoshligini mustahkamlash uchun Yevropa mamlakatlarining ilg'or tajribasini o'rganish va uni mahalliy sharoitda tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuv quyidagi yo'nalishlarda samarali natija beradi:

- korxona faoliyatida innovatsiyalarni joriy etish va ilgari surish;
- ISO 9001 xalqaro standarti bo'yicha sertifikatlangan nanomahsulotlar ishlab chiqarish;
- yangi, innovatsion mahsulot turlarini o'zlashtirish;
- zamonaviy boshqaruv va raqamli nazorat tizimlarini tatbiq etish;
- texnologik modernizatsiya uchun moliyaviy manbalarni diversifikatsiya qilish;
- xorijiy hamkorlar bilan qo'shma innovatsion loyihalarni amalga oshirish.

Texnologik omil — to'qimachilik sanoatining raqobatbardoshligini ta'minlovchi eng muhim omillardan biridir. "Texnologik rivojlanish" tushunchasi ta'lim, fundamental tadqiqotlar hamda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlanmalari o'rtasida uzviy bog'liqlikni ta'minlovchi, investitsion jihatdan qo'llab-quvvatlangan kompleks jarayonni anglatadi.

Texnologik rivojlanishning asosiy maqsadi — ilmiy ishlanmalarni amaliy qo'llash mumkin bo'lgan yechimlarga aylantirish, ularni to'qimachilik sanoatiga tatbiq etish, innovatsiyalarni shakllantirish va ularni tijoratlashtirish orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashdir.

Texnologik rivojlanishning poydevori — texnologik innovatsiyalar bo'lib, ular ishlab chiqarilayotgan tovar va xizmatlarning assortimentini kengaytirish, sifatini yaxshilash (innovatsion mahsulotlar) hamda ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirishga (innovatsion texnologiyalar) qaratilgan yangiliklarni o'z ichiga oladi.

Shu nuqtai nazardan, yengil sanoatning to'qimachilik tarmog'idagi texnologik daraja — bu tarmoqning innovatsiyalarni amalga oshirish qobiliyatini hamda shu asosda ichki va tashqi bozorlarda mahsulot raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatini aks ettiruvchi kompleks ko'rsatkichlar majmuasidir.

Texnologik rivojlanish darajasini baholash maqsadida axborot-tahliliy jadval taklif etiladi. Ushbu jadvalda quyidagi asosiy ko'rsatkichlar o'rin oladi:

- to'qimachilik tarmog'ining texnologik darajasi;
- innovatsion faollik ko'rsatkichi;
- ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligi;
- eksport salohiyati;
- tarmoqning umumiy raqobat salohiyati;
- strukturaviy modernizatsiyani davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash darajasi (2-jadval).

2-jadval. To'qimachilik sanoatining texnologik darajasini baholash parametrlari⁴

№	Baholash yo'nalishi	Ko'rsatkich (parametr)	Baholash maqsadi va ahamiyati
1	Texnologik daraja	Ishlab chiqarish jarayonida ilg'or texnologiyalarni qo'llash ulushi (%)	Tarmoqda texnologik yangilanish va modernizatsiya darajasini aniqlash.
2	Innovatsion faollik	Joriy etilgan innovatsion mahsulotlar va jarayonlar soni	Korxonalarning innovatsion salohiyati hamda texnologik yangiliklarni o'zlashtirish darajasini baholash.
3	Ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligi	Ilmiy ishlanmalar asosida yaratilgan amaliy yechimlar soni	Tadqiqot natijalarining ishlab chiqarishga joriy etilish va amaliy qo'llanish darajasini ko'rsatadi.
4	Eksport salohiyati	Eksport qilinayotgan yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushi (%)	Tarmoqning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshlik darajasini baholash.
5	Raqobat salohiyati	Mahsulot sifatining xalqaro standartlarga (ISO 9001 va boshqalar) muvofiqligi	Sifat menejmenti tizimining samaradorligi va korxona imidjini aniqlash.
6	Investitsion faollik	Innovatsion va texnologik modernizatsiyaga yo'naltirilgan sarmoyalar hajmi	Texnologik rivojlanishning moliyaviy asoslarini baholash.
7	Davlat qo'llovi	Sektorning texnologik modernizatsiyasini qo'llab-quvvatlash dasturlari soni va hajmi	Tarmoqni strukturaviy rivojlantirishda davlat ishtirokini aniqlash.
8	Kadrlar salohiyati	Yuqori malakali muhandis-texnik xodimlar ulushi (%)	Innovatsiyalarni joriy etish va rivojlantirish imkoniyatlarini belgilaydi.

4 Muallif ishlanmasi

XULOSA VA TAKLIFLAR

To'qimachilik sanoatini ushbu parametrlar asosida baholash, sohaning zamonaviy ilg'or texnologiyalarni joriy etishga tayyorlik darajasini hamda jahon bozorlarida raqobatbardosh pozitsiyani ta'minlash imkoniyatlarini yaqqol aks ettiradi. Ilg'or ishlab chiqarish texnologiyalari (IIT) noodatiy ishlov berish usullarini, ishlab chiqarish-texnologik jarayonlarini nazorat qilish va boshqarishning zamonaviy vositalarini, shuningdek yangi turdagi to'qimachilik materiallaridan foydalanishni, avtomatlashtirilgan hamda intellektual boshqaruv tizimlarini qo'llashni nazarda tutadi.

O'zbekistonda to'qimachilik klasterlarini shakllantirish jarayoni innovatsion rivojlanish, raqamlashtirish, ekologik barqarorlik va hududiy integratsiya tamoyillariga asoslanmoqda. Ushbu yondashuv milliy ishlab chiqarishning eksport salohiyatini oshirish, ilmiy yutuqlarni amaliyotga tatbiq etish va tijoratlashtirish hamda xalqaro raqobatbardoshlikni mustahkamlash uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qilmoqda.

Natijada, to'qimachilik sanoatining innovatsion yo'nalishda rivojlanishi nafaqat soha korxonalarining samaradorligini oshiradi, balki mamlakatning iqtisodiy o'sish sur'atlarini barqarorlashtiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va "Made in Uzbekistan" brendining xalqaro nufuzini yanada yuksaltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 21-apreldagi "Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish, ishbilarmonlik muhitini yanada yaxshilash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-5087-son Qarori. — <https://lex.uz/ru/docs/-5382179?ONDATE=27.04.2024>
2. Тореев В.Б. Влияние институциональных и территориальных факторов развития малого бизнеса на занятость населения. Дисс. — М., 2010. — 348 с.
3. Xodiev B.Yu. O'zbekiston iqtisodiyotida tadbirkorlik rivojini ekonometrik modellashirish. I.f.d. dissertatsiya avtoreferati. — T., 2000. — 42 b.
4. Muftaydinov Q. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida tadbirkorlikni rivojlantirish muammolari. Iqt. fan. d-ri dissertatsiyasi. — T., 2004. — 18 b.
5. G'ulomov S.S. Tadbirkorlik va kichik biznes. — T., 2002. — 256 b.
6. Rashidov R. (2024). Regulations of the Regional Development of Small Business. Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology, 9(1), 315–324.
7. Rashidov R.A. (2024). Analysis of the Current State of Small Business and Private Entrepreneurship Development. E3S Web of Conferences, 486, 01010. EDP Sciences.
8. Rashidov R.A. (2025 – iyul). Ways to Increase the Efficiency of Production of Textile Products. AIP Conference Proceedings, 3304(1), 030013. AIP Publishing LLC.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
